

Sommertelling av gjess i Oslo og Akershus 2009

Norsk Ornitologisk Forening,
avd. Oslo og Akershus

Oslo kommune
Friluftsetaten

Innledning

Antall gjess i indre Oslofjord har økt siden 1980-tallet, men bestandsutviklingen er svært ulik for de tre artene som hekker i området (grågås, hvitkinngås og kanadagås). Økningen har medført en del problemer, først og fremst i forbindelse med store mengder gåseekskrementer på enkelte badestrender og andre friområder. Det er utarbeidet handlingsplaner for gjess både for Oslo og Akershus og flere enkeltkommuner i regionen. I tråd med disse planene er det gjennomført ulike bestandsregulerende tiltak. Disse har utvilsomt virket på bestanden av kanadagås, som ikke er en naturlig hjemmehørende art i Norge. Hvitkinngås er den arten som har økt mest de siste årene, og i 2006 ble det startet eggpunktering som et bestandsregulerende tiltak på hekkeplasser i Oslo og Nesodden kommuner. Hekkebestanden av hvitkinngås i Oslo og Akershus var i 2009 på ca. 244 par (234 i 2007), og det er dermed denne arten som har den desidert største hekkebestanden i fjorden. Av grågås ble det i 2009 registrert 78 hekkende par i indre Oslofjord i Oslo og Akershus (65 par i 2007), mens det av kanadagås ble påvist 11 hekkende par (21 par i 2007). Kanadagåsa hekker imidlertid også på en del ferskvannslokaliteter i innlandet i Oslo og Akershus.

Oslo (med eiendommer i Nesodden)													
LOKALITET	Hvitkinngås				Grågås				Kanadagås				Observatører
	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	
Bestumkilen				0	20	12		32				0	KIS & EKR
Huk				0	2	3		5				0	KIS & EKR
Bygdøyland, Herbern, Bygdøynes	63	4		67	20	9		29				0	KIS & EKR
Frognerkilen	58	5		63	16	12		28				0	KIS & EKR
Kongsgården–Frognerkilen				0			140	140				0	MWA
Hengsenga, Bygdøy				0				0				0	MWA
Nakkholmen	42	9		51				0				0	KIS & EKR
Lindøya	12	3		15	3			3				0	KIS & EKR
Heggholmen	30	18		48				0				0	KIS & EKR
Gressholmen–Rambergøya	48	32		80	6	2		8				0	KIS & EKR
Langøyene	56	5		61	18	10		28	23	5		28	KIS & EKR
Husbergøya	5			5				0				0	KIS & EKR
nordre Skjælholmen	3			3				0				0	KIS & EKR
søndre Skjælholmen	29			29				0				0	KIS & EKR
Bleikøykalven, Bleikøya	25	10		35	4			4				0	KIS & EKR
Hovedøya	52	8		60	11	3		14				0	KIS & EKR
Middelalderparken				0	16			16				0	CLO
Paddehavet	30	4		34	11	5		16				0	CLO
Skinnebukta, Malmøya	32	3		35	2			2				0	CLO
Malmøykalven	42	3		45	5			5				0	KIS & EKR
Katten				0				0				0	CLO
Fiskevollbukta				0				0				0	CLO
Hvervenbukta				0	7	5		12				0	CLO
Østensjøvannet	4			4				180				0	ABR, HAN*
Maridalsvannet				0				0				0	HBI
Frognerparken				0			31	31				0	MWA
Sum	531	104	0	635	141	61	351	553	23	5	0	28	

* = artsobservasjoner.no

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oslo og Akershus (NOF OA) har i en årrekke utført registreringer av hekkende sjøfugler i indre Oslofjord hvert annet år (se egne rapporter til Fylkesmannen i Oslo og Akershus samt Fylkesmannen i Buskerud). Disse registreringene gir et godt bilde av hekkebestandene i indre Oslofjord og utviklingen i disse over tid.

Blant gjessene som holder seg i Oslo og Akershus om sommeren er det imidlertid en vesentlig andel av ikke-hekkende individer. En totaltelling av alle gjess i området i gjessenes ungeperiode vil fange opp både hekkende og ikke-hekkende fugler. Den vil gi innsikt i gjessenes ungeproduksjon, og den vil gi informasjon om hvordan gjessene er fordelt i området

på den tiden da problemene med gåseekskrementer på badestrender og friområder er som størst. Det er behov for jevnlig (helst årlig) informasjon av denne type for å kunne vurdere effekten av de bestandsregulerende tiltakene som gjennomføres og for å kunne utføre en god og kunnskapsbasert gåseforvaltning.

AKERSHUS

Asker

LOKALITET	Hvitkinngås				Grågås				Kanadagås				Observatører
	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	
Furua, N. Østenstad				0			51	51				0	PGY
Grønnsund	9	5		14				0				0	MBE
Hvalskjær m.m. 1	12	12		24	23	6		29			9	9	MBE
Blakstadbukta m.m. 2	4	2		6	41			41				0	MBE
Langårsund				0				0				0	MBE
Rauskjær	4	2		6				0				0	MBE
Slependrenna				0			6	6			1	1	MBE
Terneholmen-Skauern	8	3		11				0				0	MBE
Vendsund				0			13	13				0	MBE
Viernbukta				0	5	2		7				0	MBE
Østre Halsbukt m.m. 3	37	19		56	4	7		11			13	13	MBE
Sum	74	43	0	117	73	15	70	158	0	0	23	23	

Bærum

LOKALITET	Hvitkinngås				Grågås				Kanadagås				Observatører
	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	
Borøya, buktene i NV og i SØ	49	20		69	2			2				0	MBE
Engervannet				0			9	9				0	PGY
Gåsøya				0	12			12				0	MBE
Snarøya, Hundesund				0			6	6				0	MBE
Kalvøya				0	35			35				0	MBE & BK
Fornebu 4	21	4		25			56	56				0	MBE
Lysakerfjorden 5				0			35	35				0	MBE
Ostøybukta, Ostøya	15			15				0				0	MBE
Snarøykilen, Snarøya				4			4	4				0	MBE
Snarøya m.m. 6	11			11			7	7				0	MBE
Stovivann				0				0				0	BK
Glitteruddammen				0				0				0	BK
Dælivann				0				0				0	BK
Haga-/Griniområdet				0				0				0	BK
Sum	96	24	0	124	49	0	117	166	0	0	0	0	
Sum Asker og Bærum	170	67	0	241	122	15	187	324	0	0	23	23	

Tellingene i 2009

I 2007 ble det for første gang gjennomført en koordinert sommertelling av gjess i Oslo og Akershus. Tellingene ble organisert som et samarbeid mellom Friluftsetaten i Oslo kommune og NOF OA. Gjessene flytter mye på seg gjennom sesongen, og det er naturlig å se forvaltningen av artene i et videre perspektiv enn den enkelte kommune. Gjessene i Oslo og Akershus utgjør bestander som er felles for hele regionen. Tellingene i 2007 dekket derfor ikke bare Oslo kommune, men også lokaliteter i flere andre kommuner (særlig i Asker og Bærum). En tilsvarende telling, som omfattet et større antall lokaliteter i andre kommuner enn Oslo, ble gjennomført i 2008.

I 2009 ble det gjennomført tellinger etter samme mønster som i 2007 og 2008, og på noenlunde samme dato (mandag 13. juli). På denne tiden myter hvitkinngjessene, og de er da samlet på egnede lokaliteter med gode beiteforhold nær sjøen. Gråggjessene har avsluttet myttingen på denne tiden, og forflytninger er trolig en viktigere feilkilde i telleresultatene for denne arten enn for de to andre.

Dekningen i Asker, Bærum og Oslo var god (tilsvarende som i 2007 og 2008). Innsatsen i andre kommuner var vesentlig større enn i 2007, men for flere kommuner noe mindre enn i 2008. Lokaliteter i Asker, Bærum, Oslo, Skedsmo, Lørenskog, Fet, Rælingen, Enebakk, Oppegård, Ås, Frogn og Nesodden ble besøkt.

Prosjektet er initiert og ledet av Friluftsetaten i Oslo kommune, og er gjennomført i nært samarbeid med flere andre kommuner og ikke minst NOF OA. Det ble mottatt støtte i form av viltfondsmidler fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Bærum, Lørenskog og Rælingen kommuner har bidratt med tellinger på sine arealer. NOF OAs medlemmer har utført en betydelig dugnadsinnsats i felt. Alle takkes for sine verdifulle bidrag.

- 1 Hvalskjær, Leangbukta, Konglungen, Konglungøya, Leangen
- 2 Blakstadbukta inkl. Kråkholmen, Rogneholmen og Torsken
- 3 Østre Halsbukt, Ulykkeskjær, Ulvungene, Nesøya øst
- 4 Fornebu (Koksa, Storøya, Torvøya, ytre Storøykilen med Pannekaka)
- 5 Lysaker-Fornebubukta-Rolfstangen-Halden, Lysakerfjorden
- 6 Snarøya, ytre del inkl. Lortbukta og Kongshavn, Vassholmen

Andre kommuner i Akershus													
LOKALITET	Hvitkinngås				Grågås				Kanadagås				Observatører
	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	Voksne	Unger	Ubest	Totalt	
Nesodden													
Ildjernet	5			5	2			2				0	MBE
Knerten m.m. 1	14	1		15	2			2				0	MBE
Frog og Ås													
Bunnefjorden, indre del				0				0				0	CLO
Årungen				0				0				0	CLO
Oppegård													
Bekkensten				0	4	8		12				0	CLO
Gjersjøen (uten Slorene)				0				0				0	CLO
Ingierstrand				0	2			2				0	CLO
Fet, Rælingen, Skedsmo, Enebakk													
Nordre Øyeren NR				0			7	7			37	37	YKV
Lørenskog													
Langvannet				0				0	10			10	LK
Vesletjern				0				0				0	LK
Fjellhamarelva				0				0				0	LK
Knuttjern				0				0				0	LK
Halssjøen				0				0				0	LK
Endtjernet				0				0				0	LK
Drettvannet				0				0				0	LK
Skålsjøen				0				0				0	LK
Nordre Krok vann				0				0				0	LK
Biritjern				0				0				0	LK
Fløyta/Geitsjøen/Røyrvannet				0				0				0	LK
Malmern				0				0				0	LK
Mønevann				0				0				0	LK
Losby golfbane				0				0	22	6		28	LK
Østbyputten				0				0				0	LK
Lørenskog/Rælingen													
Åmotdammen				0				0	4	9		13	RK
Rælingen													
Blåtjern				0				0				0	LK
Morterudvann				0				0				0	LK
Myrdammen				0				0	2	6		8	RK
Nordbysjøen				0				0	2	2		4	RK
Sum	19	1	0	20	10	8	7	25	40	23	37	100	

Observatørliste	
ABR	Audun Brekke Skrindo
BK	Bærum kommune
CLO	Carsten Lome
EKR	Eirik Krogstad
HAN	Harry Andersen
HBI	Håkan Billing
KIS	Kjell Isaksen
LK	Lørenskog kommune
MBE	Morten Bergan
MWA	Mona Wahlstrøm
PGY	Per Gylseth
RK	Rælingen kommune
YKV	Yngve Kvebæk

Ansvarlig for tellingene, samt tekst:
Kjell Isaksen

Foto:
s. 1 og 6 Kjell Isaksen, s. 2 Atle Ovale, s. 3 John Sandøy,
s. 4 Morten Bergan, s. 5 Michael Hilditch

Design:
Håkan Billing

Rapporten lastes ned fra nofoa.no/5703

Mars 2010

1 Knerten, Storsteilene, Fyrsteilene, Persteilene, Rekeskjær

Resultater

Totalt ble det registrert 1949 gjess i de undersøkte områdene (se tabeller). Dette fordelte seg på 902 (46 %) grågås, 896 (46 %) hvitkinngås og 151 (8 %) kanadagås. Flest gjess var det i Oslo kommunes områder (1216 individer, 62 % av det totale antallet). Dette inkluderer 154 individer på Langøyene, Husbergøya og Skjælholmene i Nesodden kommune, der Oslo kommune er grunneier. I Asker og Bærum ble det registrert 588 gjess (30 % av totalantallet), de fleste i tilknytning til fjorden.

Sammenlignet med året før var det en nedgang i antall gjess som ble registrert, fra 2436 individer i 2008 til 1949 individer i 2009 (en reduksjon på 20 %). Flere lokaliteter i innlandet som ble undersøkt i 2008 ble imidlertid ikke besøkt i 2009. Dette gjelder blant annet Hemnessjøen og Bjørkelangen i Aurskog-Høland. Hvis vi antar at antallet gjess på lokaliteter som ikke ble undersøkt i 2009 var det samme som under tellingen i 2008 (og tilsvarende for lokaliteter som ble undersøkt i 2009, men ikke i 2008), er det en reduksjon på 15 % (350 individer). I Asker, Bærum og Oslo (med eiendommer i Nesodden), der dekningen var sammenlignbar i de to årene, var det en reduksjon på 200 gjess (10 %) fra 2008 til 2009.

De tre artene har svært ulik forekomst og bestandsutvikling. Det ble registrert totalt 896 hvitkinngjess i Oslo og Akershus, noe som er 47 individer (6 %) mer enn i 2008. I Oslo og på Oslos eiendommer i Nesodden ble det registrert 87 (16 %) flere hvitkinngjess i 2009 enn året før. Det ble gjennomført eggpunktering i de fleste hekkekoloniene av hvitkinngås i Oslo og i Nesodden i årene 2007–2009. Alle egg bortsett fra ett i hvert reir har da blitt punktert. Hekkesesongen 2008 var i tillegg svært tørr, noe som ytterligere reduserte hvitkinngjessenes ungeproduksjon. I 2009 var de klimatiske forholdene mer normale og ungeproduksjonen høyere. Andelen unger blant hvitkinngjessene i Oslos områder var henholdsvis 11 og 16 % i 2008 og 2009 (44 flere i 2009). Det økte antallet unger utgjør halvparten av økningen i antall hvitkinngjess i disse områdene i 2009

sammenlignet med 2008. Ungeandelen var for øvrig 12–13 prosentpoeng høyere i Asker og Bærum enn i Oslos områder de to årene. Ifølge sjøfugltellingene utført av NOF Oslo og Akershus hekket det 155 par hvitkinngås i Oslo og på Oslos eiendommer i Nesodden i 2009, mot 164 par i 2007 (en nedgang på 9 par (5 %)). I hele indre Oslofjord i Oslo og Akershus var det en liten økning i hekkebestanden i samme periode (fra 234 til 244 par (4 %)).

Av grågås ble det registrert 902 individer i hele området, noe som er 26 % færre enn i 2008. En korrigering for lokaliteter som bare ble undersøkt ett av de to årene, gir ingen vesentlig endring. Antallet i 2009 er mer på linje med antallet som ble registrert i 2007, og trolig var det uvanlig mange grågjess i området i 2008. Resultatene fra NOFs sjøfugltellinger viser at hekkebestanden av grågås i fjorden har vært noenlunde stabil mellom 60 og 80 par de siste 10 årene. En vesentlig andel av grågjessene som forekommer i Oslo og Akershus om sommeren må være ikke-hekkere fra andre deler av landet eller fra utlandet. Dette vil kunne gi større variasjoner i forekomsten mellom år.

Kanadagåsbestanden ser ut til å være i fortsatt tilbakegang, i hvert fall i Oslofjorden. Det ble bare registrert 151 kanadagjess i hele området i 2009, mot 362 i 2008. Hvis vi korrigerer for antatt antall på lokaliteter i Aurskog-Høland, Enebakk og Skedsmo som ikke ble undersøkt i 2009, var det ca. 90 individer færre i 2009 enn i 2008. Østensjøvannet i Oslo ble undersøkt, men der ble det ikke registrert kanadagås under tellingen i 2009. Det ble talt 60 individer der dagen før tellingen, og 73 individer under tellingen i 2008. Under NOF OAs sjøfugltellinger i indre Oslofjord i Oslo og Akershus ble det i 2009 funnet 11 par kanadagås, mot 21 par i 2007. Bestanden i fjorden synes å ha vært i jevn tilbakegang siden 1992, da det ble registrert 58 hekkende par.

I tillegg til de tre vanlige gåseartene, ble det registrert tre kortnebbgjess under tellingen. Dette var enkeltindivider ved Langvannet i Lørenskog, Langøyene i Nesodden og Hovedøya i Oslo.

Ungeandel (%)

Beregnet ut fra totalt antall aldersbestemte individer

	Hvitkinngås			Grågås			Kanadagås		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Oslo m. eiendommer	26	11	16	14	37	30	15	30	18
Asker & Bærum	33	24	28	36	41	11	-	-	-
Øvrige kommuner	-	-	-	-	20	-	-	15	37

Totalsummer

	Hvitkinngås	Grågås	Kanadagås	Sum
Oslo m. eiendommer	635	553	28	1216
Asker & Bærum	241	324	23	588
Øvrige kommuner	20	25	100	145
Totalsum	896	902	151	1949

